

КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ КЪМ МИНИСТЪРА НА ТУРИЗМА

МИНИСТЕРСТВО НА ТУРИЗМА

ПРОТОКОЛ

ОТ ВТОРО ЗАСЕДАНИЕ НА КОНСУЛТАТИВНИЯ СЪВЕТ КЪМ МИНИСТЪРА НА ТУРИЗМА,

ПРОВЕДЕНО НА 03.11.2020 г. – онлайн

Присъствали членове на Консултативния съвет към министъра на туризма, вкл. Председател, заместник-председатели и директори на специализирани администрации:

1. **Марияна Николова**, заместник министър-председател, министър на туризма и председател на Консултативния съвет към министъра на туризма;
2. **Ирена Георгиева**, заместник-министър на туризма
3. **Любен Кънчев**, заместник-министър на туризма
4. **Мая Никовска**, директор на дирекция „Туристическа политика“
5. **Ани Хараламбиева**, директор на дирекция „Маркетинг, реклама и информация в туризма“
6. **Веселин Желатов**, директор на дирекция „Програми и проекти в туризма“
7. **Екатерина Дацова**, директор на дирекция „Управление на морските плажове“
8. **Николай Костов**, директор на дирекция „Международно сътрудничество и инвестиции в областта на туризма“
9. **Лиана Панделиева**, съветник на министъра на туризма
10. **д-р Полина Карастоянова**, Изпълнителен директор на Национален борд по туризъм
- **д-р Мартин Захариев**, зам. председател на Национален борд по туризъм
11. **Георги Щерев**, председател на Българска хотелиерска и ресторантьорска асоциация
12. **Димитър Попов**, председател на Асоциация на българските туроператори и туристически агенти
13. **проф. Георги Рачев**, зам. председател на УС, Българска асоциация на туристическите агенции
14. **Сийка Кацарова**, председател на УС на Български съюз по балнеология и СПА туризъм
15. **Павлина Илиева**, представител на Обединение бъдеще за туризма

16. **Асен Хитов**, представител на Българска асоциация изходящ туризъм
17. **Павлин Петров**, съпредседател на Българска асоциация на заведенията
18. **Николай Данаилов**, Сдружение „Туризъм“
19. **Нели Сарафова**, Национална асоциация за детски и младежки туризъм
20. **Иван Иванов**, председател на УС на Асоциация на специализираните експерти в туристическата индустрия
21. **Евелина Пулева**, Член на Бургаска регионална туристическа камара
22. **Доц. Петър Янков**, Българско ски училище
23. **Виляна Русева**, Югоизточен съюз на екскурзоводите „Ваня Райкова“
24. **Елеонора Йосифова**, председател на Българска асоциация за алтернативен туризъм
25. **Димчо Тодоров**, председател на Българска асоциация на експертите в туризма
26. **Десислава Алексова**, експерт туризъм, Коалиция „За да остане природата в България“
27. **Дотко Дотков**, представител на „Златни пясъци“ АД
28. **Елена Косева**, изпълнителен директор на „Св. Св. Константин и Елена холдинг“ АД
29. **Василия Константинова**, изпълнителен директор на „Бороспорт“ АД
30. **Златко Димитров**, изпълнителен директор на „Слънчев бряг“ АД
31. **Иво Маринов**, директор на Общинско предприятие „Туризъм“, Столична община, представител на Национално сдружение на общините в Република България
32. **Елена Косева**, Асоциация на индустриалния капитал в България
33. **Татяна Джилянова**, председател на Конфедерация на независимите синдикати в България
34. **Валери Апостолов**, конфедерален секретар на КТ „Подкрепа“
35. **Доц. Кръстьо Згуровски**, ръководител катедра Национална спортна академия „Васил Левски“
36. **Доц. д-р Иван Килимперов**, Аграрен университет – Пловдив
37. **Проф. д-р Марияна Божинова**, ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов
38. **Доц. д-р Марияна Янева**, Университет за национално и световно стопанство
39. **Ирена Емилова**, Нов български университет
40. **Доц д-р Мариана Асенова**, Софийски университет „Св. Климент Охридски“
41. **Доц. д-р Меглена Златкова**, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“
42. **Цветан Стойков**, СНЦ "Клуб на Хотелиера Несебър"
43. **Николай Янков**, „Дюни“ АД
44. **Илин Димитров**, Съюз за стопанска инициатива, Варненска туристическа камара

45. **Малинка Маринова**, Асоциация на училищата по ресторантьорство и хотелиерство в България
46. **Доц. д-р Стела Балтова**, Международно висше бизнес училище
47. **Снежана Атанасова**, Съюз на екскурзоводите в България
48. **Николай Миндов**, председател на Асоциация на екскурзоводите в България
49. **Тихомир Стратиев**, Съюз на собствениците за развитие на к.к. „Златни пясъци“
50. **Мая Христоскова**, Юлен АД

Секретариат на Консултативен съвет към министъра на туризма:

1. **Венелина Червенкова**, началник на отдел „Стратегическо планиране и продуктова политика в туризма“, дирекция „Туристическа политика“;
2. **Ваня Петрова Рагина – Пеевска**, държавен експерт в отдел „Статистически анализи и прогнози в туризма“, дирекция „Туристическа политика“;
3. **Кристиана Лозанова**, младши експерт в отдел „Стратегическо планиране и продуктова политика в туризма“, дирекция „Туристическа политика“.

Гости:

1. **Доц. д-р Алексей Пампоров**, Институт по философия и социология, Българската академия на науките
2. **Проф. Веселин Петров**, ИФС-БАН

Отсъстващи членове:

1. Българска стопанска камара
2. Съюз на туристическия бизнес – Банско
3. Национална асоциация Хотел, Ресторант, Кафетерия – ХоРеКа
4. Асоциация на концесионерите на морски плажове
5. ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград
6. Бургаски свободен университет
7. Университет „Проф. д-р Асен Златаров“
8. Икономически университет Варна
9. Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“

10. Национална асоциация по СПА и Уелнес туризъм
11. Българска туристическа камара
12. Българска круизна асоциация
13. Български туристически съюз
14. „Планини и хора“ - асоциация на планинските водачи в България
15. Съюз на собствениците - к.к. Слънчев бряг
16. Съюз на хотелиерите - к.к. Златни пясъци
17. „Пампорово“ АД
18. Албена АД и „Приморско клуб" ЕАД
19. Конфедерация на работодателите и индустриалците в България
20. Университет по хранителни технологии
21. Българската търговско-промишлена палата

Откриване на заседанието:

Г-жа **Марияна Николова**, заместник-министър председател по икономическата и демографската политика и министър на туризма поздрави всички присъстващи на второто заседание, което поради мерките за безопасност се провежда онлайн. Заяви, че на предходно проведена среща със зимните курорти са се обединили около становището, че трябва да се търси консенсус около здравето на хората и издигане имиджа на България като безопасна туристическа дестинация. Тази политика продължава активно да се развива.

Министър Николова отбеляза, че се допитва до експертната на бранша и очаква конкретни предложения как туристическата индустрия да продължи да се развива, въпреки Ковид поражението. Хотелите преориентират политиката се и се залага все повече на масовия и нишов туризъм, правителството продължава да надгражда мерките в помощ на сектора с финансови и икономически мерки, за да подпомага сектора. Също така благодари за подкрепата на БАН.

По данни на СOT спадът на туризма от началото на годината е около 80 %. По данни на НСИ общият спад на пътуванията е с 53%, чуждестранните туристи са с 77 % по – малко, а при българските туристи спадът е само 16%. Разчита се на туристи от съседните държави при благоприятна епидемична обстановка. Вътрешния туризъм също е приоритет. Община Банско очаква спад около 60%, к.к. Боровец и к.к. Пампорово се надяват на късни записвания предимно от българи.

Според икономисти, между 60% и 80% от очакваните чуждестранни туристи няма да посетят зимните курорти през предстоящия зимен сезон. Заради корона-кризата, прогнозираните загуби от зимния туризъм са около 250 млн. лв. Чужденците са повече от половината туристи по зимните курорти. С очакваният отлив за зимен сезон 2020/2021 г. приходите спрямо миналата година ще са наполовина по-малко.

Пандемията продължава да изправя сектора пред сериозни предизвикателства. За да подпомогне туристическия бранш Министерството на туризма издаде Указания за прилагане на противоепидемични мерки в зимните курорти през зимен сезон 2020/2021 г. Включени са най-важните правила. Контролът по тях ще бъде безкомпромисен.

В контекста на подготовката е проведена и среща с Българска Лавинна Асоциация, която е инициирала проект Лавини България: платформа, чиято цел е да информира населението и по-специално тези, които практикуват зимен туризъм за лавинната обстановка. Тази година платформата ще работи пилотно.

Министър Николова подчерта, че усилията на Министерство на туризма в рекламната политика са насочени към балканските страни и вътрешния туризъм. Разработва се специализиран видеоклип. Комуникира се и с конкретни медии. Ще се разчита на туристи, които основно се придвижват по суша.

Министерството на туризма отчита положителните усилия в съвместната работа. Предприемането на национални решения биха допринесли за жизнеспособността на сектор „Туризъм“ и подобряване на икономическата среда. Предвидено е създаване на работна група по възстановителния пакет “Next generation EU” за включването на сектор „Туризъм“ в Плана за възстановяване и устойчивост на Република България.

Министър Николова обърна внимание на изразената готовност от страна на бранша да предложат хотели за настаняване на хора, подложени под карантина, както и такива изискващи болнично лечение в хотели. В тази връзка ще очаква от БХРА и НБТ предложения на хотели. Очаква се одобрение на здравните власти по предоставената леглова база и договаряне за финансиране.

Министър Николова направи презентация на тема „**Мерки срещу COVID – 19 за зимен сезон 2020 – 2021 г.**“ - противоепидемични и санитарни мерки за гарантиране статуса на България като здравословна и сигурна дестинация, със следните основни акценти:

- Разстоянието между чакащите на опашки за лифтовете да е минимум един метър;
- Туристите задължително трябва да ползват предпазни маски, шалове или бърбор на опашката и в кабинката;

- Броят на пътуващите в закритите лифтови съоръжения може да бъде ограничаван по преценка на оператора на лифта;

- Кабинките се дезинфекцират минимум 3 пъти на ден само перилата и там, където се пипат от хората;

- Дезинфектантите за ръце трябва да бъдат поставяни на конкретно обозначени места преди и след ползването на кабинковите съоръжения;

- Целодневната експлоатация на кабините следва да се осъществява при максимално свалени прозорци и шлюзове за проветряване на въздуха в тях;

- Във всяка кабинка да бъдат поставени стикери, показващи лице с маска.

- **По отношение на ски училищата** трябва да се има предвид: Преди започване на обучението да се измерва температурата на учители, обучаеми и служители на ски училището; Групите да са от максимум 10 души; да не се допуска смесване или преместване на лица от една в друга група; Отстоянието между обучаемите да бъде не по-малко от 1,5 м; Всички трябва да носят лични предпазни средства и да избягват физически контакт помежду си, освен в случай на нужда.

- **На територията на ски гардеробите** е задължително покриването на уста и нос с маска, бъф, шал или друг вид покривало, както и поставяне на дезинфектанти за ръце на обозначени места; Провеждане на периодична дезинфекция на всички контактни повърхности; Въвеждане на организация по недопускане на струпване на лица и спазване на физическа дистанция от 1,5 м. между ползвателите на гардеробите; Поставяне на табели/екрани и информационни материали с инструкции и правила, които трябва да се спазват на всички точки, на които има значителен поток от туристи – каси, станции на ски съоръжения, паркинги, ски гардероби, рецепции и др.; При възникнали въпроси туристите да се обръщат за съдействие към служителите на туристическия обект, които трябва да бъдат запознати с мерките за безопасност.

- **По отношение на защитните маски** те са задължителни за носене в: Обществен транспорт, шатъл бусове, таксита; Аптеки, поликлиники, клиники, болници, социални домове, старчески домове; Магазини и всички търговски обекти; Банки, пощи и всички обществени институции; Туристически информационни центрове; В ресторанти до консумация на храната; Всички закрити обществени места.

- **Основни правила**, които трябва да се спазват от всички са: Спазване на поне 1 метър дистанция; Правилно носене на защитната маска за лице в закритите обществени места; Често миене на ръцете и въздържане от ръкостискане; Покриване на носа и устата или носене на защитна маска, когато сте заобиколени от много хора и на открито; Кихането и кашлянето да

се извършват в извивката на лакътя или в носна кърпичка; Редовно проветряване на затворените помещения; При поява на симптоми или ако се почувствате болни, да не се излиза.

След своето изложение **Министър Николова** се обърна към проф. Петров да представи презентацията на БАН по направеното от тях изследване.

Проф. Петров предостави думата на доц. Пампоров да представи втора част на презентацията на тема: „**Нагласи и практики на местата за настаняване и местата за хранене и развлечения, за преодоляване на последиците от COVID-19 и обществено мнение**“.

От направената презентация бяха изведени следните изводи:

✓ Избор на махаловиден уикенд-туризъм: краткотрайни почивки на относително близко разстояние спрямо местоживеенето (включително по отношение на посещаването на дестинации в чужбина);

✓ Изборът на дестинация зависи от стила на живот, а не от икономическото състояние;

✓ Продължителният престой в чужбина е генериран от предприемачи и домакини на възраст 50-59, от София;

✓ Като най-полезни за бранша са оценявани раздаването на ваучери, обучаването на кадри и евентуалното разширяване на мярката 60/40, така че да може да обхване и сезонните работници;

✓ Най-малко е одобрението към мерките, свързани с организираното посещаване на големи групи чуждестранни туристи у нас (подкрепа на чартърните полети и туроператорите).

✓ Мнозинството от фирмите не успяват да се възползват от въведените антикризисни мерки;

✓ Значителна част от отрасъл „Туризъм“ е фокусирана и зависима от организираните групи чуждестранни туристи, които при епидемиологични мерки не могат пълноценно да посетят България;

✓ В туристическия бранш се наблюдават множество типологични кълстери – които се различават като вид на предлаганите услуги, тип на обичайните потребители и съответно като реакция и нужди при възникване на епидемиологична обстановка;

Като препоръки доц. Пампоров представи следните няколко групи:

1. Унифицираните мерки са неефикасни. **Нужни са целеви мерки за типологичните кълстери**, например за:

✓ Големите хотели в курортните комплекси, разчитащи на чужденци;

✓ Малките места за настаняване в малките градове и села, разчитащи основно на български туристи;

- ✓ Хотелите от среден клас, които обслужват в приблизително еднаква степен както български, така и чуждестранни туристи
 - ✓ СПА туризма и културните обекти, които страдат от ограниченията и мерките на закрито
 - ✓ Кафе-сладкарниците и малките места за хранене с категория 1* и персонал до 3 души
 - ✓ Нощните клубове и питейните заведения, които са принудени напълно да затворят при строги мерки на закрито
2. Общественото мнение по отношение на бранша и възможните публични политики е неинформирано и ще е нужна **добре планирана информационна кампания**, която да разясни:
- ✓ Ролята на туроператорите и организираниите туристи и техния принос за икономиката на страната (т.е. приблизително 2/3 от приходите от туризъм);
 - ✓ Ролята на ваучерите от една страна за СПА туризма и културните обекти, както и за малките места на настаняване (всички те са най-сериозно засегнати от отлива на български туристи);
 - ✓ Ролята на ваучерите за качеството на живота на лицата над 65 г. (които в най-голяма степен са лишени от достъп до туристически услуги, поради ограниченост на разполагаемия личен бюджет).
3. Подготовката на кадри за туризма се радва на обществен консенсус и интерес от бизнеса, който следва да се интегрира в подходящи **образователни политики**.

Министър Николова благодари на представителите на БАН и даде думата за изказвания и коментари.

Г-жа Карастоянова, Национален борд по туризъм, взе думата и заяви, че участва екипно в този формат заедно с г-н Захариев. Оценява новия стил на взаимодействие в работата включително и с БАН. Подкрепя бързата и адекватна реакция на министъра, по отношение на Ковид мерките за сезон 2020-2021 г. и се надява да бъдат добър инструмент за работа на бранша. По отношение на общата позиция на туристическия бранш за Плана за възстановяване и устойчивост, който представи вицепремиера г-н Томислав Дончев, НБТ е в готовност да участва в работната група.

Според г-жа Карастоянова техните предложения най-общо са свързани с дигиталната трансформация в туризма, но и по отношение на инфраструктурата на туристическите обекти и националните курорти и не на последно място с енергийна ефективност. В конкретика ще представят предложенията си писмено.

Що се отнася да се подкрепи здравната система ще изразят писмено готовността си за предоставяне на места за настаняване за хора в доболнични грижи, медици и т.н.

Г-н Д. Попов, Асоциация на българските туроператори и туристически агенти, постави въпрос за какъв рестарт може да се говори, когато туристическия бизнес е единствения бизнес, който не е получил помощ от държавата и каква е ролята на Министерство на туризма и Министерство на външните работи да стане възможно посещението на туристи от съседните страни.

Министър Николова възрази и уточни, че няма да приема, че не се работи и категорично заяви, че е изисквала от г-н Дончев да се включи Туризма в Плана за възстановяване и устойчивост. Също така потвърди, че ежедневно провежда срещи с посланици. Води се усилена международна политика за засилване на туристопотока. Активно се работи и по отношение на рекламната кампания. Като пример даде разговорите с „Дер туристик“, с който е договорено да се запази пазар Германия и заяви, че искрено се надява да се излезе от пандемията.

Г-жа П. Илиева, Обединение „Бъдеще за туризма“, се изказа по отношение на Плана за възстановяване и устойчивост, като зададе въпрос в какъв срок ще бъде създадена работната група към Министерство на туризма и колко време ще работи.

Министър Николова заяви, че до края на седмицата ще бъдат изпратени писма за включване в групата.

Доц. Янков, Българско ски училище, поздрави положените усилия в изготвянето на мерките и изказа някои съображения, свързани с тях. В резултат на осъществени контакти с партньорски асоциации са стигнали до извода, че е пресилено в ски училищата да се измерва температурата. От една страна тъй като има минимален брой посетители и не е разумно да ги събират на място да им се измерва температурата, а в условията на открито пък измерването би било нереално. Относно ползването на маските, те не са задължителни при практикуване на зимни спортове.

Доц. Янков препоръча тези съображения да бъдат обмислени от Министерство на здравеопазването. Също така сподели, че от доста време в Италия например всяко училище си води регистър с контакти и ако някой е ковид болен, то тогава се информират всички контактни лица. Също така да бъде въведено ски учителите, които се водят на първа линия, да имат право на безплатни PCR тестове. Да се помисли и за изготвяне на протокол за действие. Резонно е само групата в която е бил болният да прекъсне работа. Но да има протокол колко време и кога може групата да се върне на пистата.

Министър Николова заяви, че винаги мерките могат да бъдат и по-добри.

Г-жа С. Кацарова, Български съюз по балнеология и СПА туризъм, поздрави за провеждането на навременни срещи и призова да не се спира комуникация с основните пазари – Израел, Германия и Русия. Да има достатъчно средства за реклама. Сега е времето на България да се ребрандира на четири сезона. Слогана на Министерството на туризма за зимния туризъм е чудесен. Министерство на здравеопазването да включи профилактиката и превенцията като част от здравната политика, посредством предоставяне на ваучери за профилактика и здраве.

Министър Николова сподели, че изключително важен акцент е, че туризмът е структуроопределящ отрасъл за много други сектори и заяви, че и предстои да открие Международното изложение за хранително - вкусова промишленост „Месомания“, която също е пряко свързана с туристическата дейност. Сподели и за изготвеното Национално меню, което ще бъде промотирано по националните телевизии.

Г-н И. Димитров, Варненска туристическа камара, благодари за формата на тези събития. Сподели, че изследването на БАН, в което става въпрос за подкрепа в обучението на кадри е важно, тъй като приема на такива специалности намалява и уточни, че няма как да има устойчив туризъм при намален прием на кадри.

Министър Николова благодари за акцента, но сподели, че на миналото заседание този въпрос е бил засегнат. Предложи да бъде сезиран министъра на образованието за увеличаване на паралелките по туризъм в средните училища и обособяването на специалности, касаещи ресторантьорството и хотелиерството, както и на специалностите по туризъм във Висшите учебни заведения, тъй като и там бройката е недостатъчна.

Г-н Г. Щерев, Българска хотелиерска и ресторантьорска асоциация, благодари за активността на министъра на туризма и заяви, че има много нерешени въпроси от страна на Министерство на здравеопазването, Министерство на образованието и науката и др., които също трябва да бъдат активни. Уточни че са предоставили писмо до г-н Дончев с копие до министъра на туризма. Написали са и няколко писма за спасение на туризма, особено за летния сезон, също така изказа мнение, че банките въобще не откликват на настойчивостта на министъра на туризма и даже вече са предприели действия спрямо бизнеса, като са изисквали погасителен план по кредитите. По отношение на писмото за предоставяне на леглова база за Ковид хотели, ще реагират своевременно, но също така трябва да са осведомени какво се изисква от хотелите от медицинска гледна точка.

Министър Николова благодари за подкрепата, относно предоставянето на хотели за карантиниране на нуждаещи се хора. Потвърди, че спрямо банките не спира да се работи по

въпроса – защита на сектора, по отношение на мораториума и предоговаряне на кредитите за туристическите фирми.

Г-н П. Петров, Българска асоциация на заведенията, заяви, че благодарение на мярката с ДДС – то много заведения са запазили персонала си. Надява се, че и мярката за доставките ще окаже същия ефект. Препоръча на доц. Пампоров при следващо анкетно проучване да се обърнат към тяхната организация. Относно създаването на работната група по Плана за възстановяване и устойчивост са в готовност да участват.

Министър Николова потвърди, че БАН се свързват с бранша и подчерта, че когато се изразява позиция е добре това да става през Министерство на туризма, консолидирайки се.

Доц. Д. Годоров, Българска асоциация на експертите в туризма, сподели, че пред бранша стои въпроса със субсидиите за малки и средни предприятия. Какви са облекченията за бранша освен помощта 60/40, която работи. Би желал да получи реални резултати, в следствие мерките, които правителството е предоставило за бизнеса. Отделно от това подчерта, че недоумява как г-н Дончев не е отразил туризма в Плана за възстановяване и устойчивост. Сподели, че само един човек, в лицето на министъра на туризма, не би могъл да свърши всичко, поради което предлага в следващия парламент да влязат хора - бизнесмени от туристическия сектор. И по-конкретно от всеки бизнес да има представител /реален бизнесмен/ в парламента, който да защитава интересите на съответния сектор.

Министър Николова се съгласи с предложението и сподели, че по получените предложения от бранша вече се работи. Другата седмица ще проведе среща с г-н Годоров. Заяви, че по ОПИК са кандидатствали 550 фирми.

Г-н Петров, Българска асоциация на заведенията сподели, че много фирми са се възползвали по европейската програма BG16RFOP002-2.073 „Подкрепа на микро и малки предприятия за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19“. Също така бързо се реагира и по отношение на нощните заведения.

Министър Николова уточни, че трябва да се изготви протокол с правила за нощните заведения и допълни, че всеки министър трябва да е активен. Когато до нея достига информация следва да се предоставят конструктивни предложения. Даде пример, че спрямо идеята за намаляване капацитета на лифт кабинките с ½ тя остро е възразила на предложението на здравните власти.

В заключение **министър Николова** благодари за активността на бранша и закри заседанието.